

PRZEDPEŁK HUGONICZ (OKOŁO 1220 – OKOŁO 1273)

Ród Łodziów, z którego wywodził się Przedpełk Hugonicz, był rodem typowo wielkopolskim. Śladów najstarszych przodków należy upatrywać w połowie wieku XII, gdy w zapiskach klasztoru lubińskiego i dokumentach Mieszka Starego pojawiają się imiona Wyszoty i Pawła, synów Przedpełka. Ów Przedpełk był pradziadkiem interesującego nas Przedpełka. Linia genealogiczna przedstawia się prawdopodobnie tak: Przedpełk – Wyszota – Hugon – Przedpełk.

Pierwszym pewnie poświadczonym źródłowo przodkiem Przedpełka był jego ojciec Hugon. Przedpełk miał jednego brata, co do którego istnieje pewność źródłowa – Wyszotę, a także przypuszczalnie drugiego brata Andrzeja. Przedpełk był prawdopodobnie młodszym synem Hugona. Wskazuje na to fakt, że jest poświadczony źródłowo dopiero w roku 1241, natomiast jego brat Wyszota świadczy na dokumencie z roku 1230. Kolejnym dowodem na starszeństwo Wyszoty jest imię dziedziczone po dziadku – ojcem Hugona był Wyszota.

Należy zatem przyjąć, że Przedpełk urodził się około roku 1220. Wskazuje na to występowanie w dokumentach dopiero od roku 1241. Za początkiem pełnej samodzielnej kariery politycznej po roku 1241 i za młodym wiekiem z chwilą jej rozpoczęcia przemawia też fakt, że po przejściu z obozu śląskiego do wielkopolskiego nie był jednym z liderów stronnictwa, zaś pierwszy istotny i poświadczony źródłowo urząd, kasztelanie przemęcką, objął dopiero w 1244 roku.

Nie wiemy nic o Przedpełku przed rokiem 1241. Mało tego, nie potrafimy też nic powiedzieć o roli jego ojca Hugona jako stronnika Piastów śląskich. Kluczowy jest dla nas dokument konfirmacyjny z 1241 roku. Dowiadujemy się z niego, że książęta wielkopolscy Przemysław i Bolesław zagwarantowali mu posiadłości nadane przez Henryka Pobożnego. Wsie o szczególnym statusie to: Krośno, Trzebowo, Sowiniec, Sobiałkowa Górka, Smolice. Ponadto z treści dokumentu wynika, że książę Henryk Pobożny poległ (łac. *interfeccionem*), Hugon już nie żył (łac. *quandam*), zaś Hugon i Przedpełk byli wiernymi sojusznikami Henryka (łac. *adherenti*).

Hugon musiał być intensywnie zaangażowany w walkę zbrojną po stronie Henryka Brodatego na pograniczu Wielkopolski i Śląska po roku 1233. Mimo ubogich źródeł istnieją relatywnie silne poszlaki, by zaryzykować przypuszczenie, że Hugon poległ 9 kwietnia 1241 roku pod Legnicą, a sam Przedpełk jako młody rycerz mógł uczestniczyć w bitwie z Mongołami u boku ojca.

Bardzo istotnym wydarzeniem w życiu i działalności Przedpełka była zmiana stronnictwa politycznego, czyli wolta z obozu książąt śląskich do obozu książąt wielkopolskich dokonana po przegranej bitwie legnickiej. Dzięki niej Przedpełk zaczyna piastować ważne kasztelanie pograniczne. W 1244 roku Przedpełk wzmiankowany jest jako kasztelan przemęcki, zaś w 1245 roku jako kasztelan zbąszyński. Po najeździe Bolesława Rogatki na Zbąszyń, w roku 1246, najpewniej przed lipcem, Przedpełk został kasztelanem gnieźnieńskim. Objęcie grodu naczelnego mogło być też premią za wierność w czasie najazdu. Kasztelanią gnieźnieńską zawiadywał od roku 1246 do 1248. Był w tym czasie zdeklarowanym stronnikiem Przemysła I, co widać przy podziałach Wielkopolski w latach 1247 i 1249. Występował praktycznie cały czas w otoczeniu starszego z synów Władysława Odonica, a u boku Bolesława Pobożnego pojawił się dopiero po śmierci Przemysła w 1257 roku.

W niezwykle ciekawych okolicznościach Przedpełk objął kasztelanie poznańską. Wydarzyło się to już w roku 1248, chociaż część opracowań wskazuje na 1250 rok. Objęcie tego urzędu było nagrodą za wierność w czasie, gdy ród Nałęczów spiskował z Bolesławem Rogatką. Przedpełk jako kasztelan gnieźnieński uwięził zdrajców, a sam po nich objął kasztelanie w Poznaniu. Na tym urzędzie pozostał aż do chwili awansu na godność wojewody poznańskiego, co w świetle źródeł nastąpiło najwcześniej w 1252 roku, najpewniej zaś przed majem 1253 roku. Do śmierci Przemysła I w 1257

roku Przedpełk bez wątpienia był najbliźszym świeckim współpracownikiem księcia. Świadcował zarówno przy przywileju dla biskupstwa poznańskiego (1252), jak i lokacji Poznania (1253).

Gdy władzę nad Wielkopolską przejął Bolesław Poboźny, to Przedpełk utrzymał się na stanowisku wojewody poznańskiego. Zaczął również poszerzać wpływy polityczne i ekonomiczne rodu, wprowadzając w latach sześćdziesiątych XIII wieku swego syna Mikołaja na urząd podkomorzego poznańskiego i wyjednując mu przywileje dla wsi Saczyn i Wysoka. Przedpełk i jego syn Mikołaj świadkują na dokumencie Bolesława Poboźnego z 1267 roku, gdzie po raz pierwszy wymieniony jest książę Przemysł II jako ten, który wyraża zgodę na czynność prawną stryja.

W maju 1272 roku Przemysł II wyruszył zbrojnie na Strzelce Krajeńskie i Drezdenko. Ta ekspedycja przeciwko Brandenburgii zakończyła się całkowitym sukcesem – załoga Strzelce została wycięta, zaś Drezdenko poddało się bez walki. Młodemu Przemysłowi w wyprawie towarzyszył m.in. komes Przedpełk, wojewoda poznański. Ostatni dokument, w którym pojawia się imię Przedpełk, pochodzi z sierpnia 1273 roku. To dyplom wystawiony wspólnie przez Bolesława Poboźnego i dochodzącego do lat sprawnych Przemysła II na wiecu w Szymanowicach. Przedpełk widnieje w nim jako wojewoda poznański, świadek, obok innych dostojników zabezpiecza interesy małoletniego księcia.

W latach 1267- 1273 Przedpełk jawi się jako stronnik młodego księcia Przemysła II, który usiłuje emancypować się spod kurateli stryja Bolesława Poboźnego. To na skutek tych zawirowań Przedpełk prawdopodobnie w roku 1270 utracił godność wojewody poznańskiego, którą odzyskał po usamodzielnieniu się Przemysła II między 1272 a 1273 rokiem.

Ostatnie dwa lata życia Przedpełka były bardzo dynamiczne: udział w wyprawie wojennej przeciwko Brandenburgii, w przejmowaniu władzy w dzielnicy poznańskiej przez Przemysła II, a być może nawet uczestnictwo wiosną 1273 roku wraz z Przemysłem II w wyprawie do Szczecina po księżniczkę Ludgardę. To wszystko musiało znacznie nadwyrężyć siły psychiczne i fizyczne nie-młodego już wojewody i zapewne przyczyniło się do jego zgonu po sierpniu 1273 roku. Inaczej niż śmiercią nie można bowiem wytłumaczyć nagłego zniknięcia Przedpełka w źródłach w momencie nowej chwały, gdy walnie przyczynił się do przejęcia władzy przez Przemysła II w księstwie poznańskim, a swoich synów umieścił na ważnych i eksponowanych urządach.